

<https://doi.org/10.60056/CCL.2025.11.180-182>

За книгата:

Camelia Dinu (Coord.) *Realismul în literaturile slave din Europa Centrală și de Sud-Est*. București, Pro Universitaria, 2025, 278 p. [Реализмът в славянските литератури в Централна и Югоизточна Европа. Под ред. Камелия Дину. Букурещ, Про Университария, 2025; Camelia Dinu (Ed.). *Realism in the Slavic Literatures of Central and Southeastern Europe*. Bucharest, Pro Universitaria Publishers, 2025].

Лора Ненковска / Lora Nenkovska

Софийски университет „Св. Климент Охридски“ / Sofia University “St. Kliment Ohridski”

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0005-9572-4638>

Настоящият сборник събира изследвания върху етапите и тенденциите в литературния живот през епохата на реализма в българската, чешката, хърватската, полската и сръбската литература през прочита на изтъкнати познавачи и изследователи на литературните текстове и история, които работят в областта на славистиката в Румъния. Под ръководството на редакторката, Камелия Дину, е разработен аналитичен алгоритъм, който включва: задаване на терминологичните и хронологичните рамки, описание на социалния и политическия контекст, на естетическата визия,

на специфичните черти и проблемните ядра, на преобладаващите жанрове и посочването на емблематични представители за всяка една от изследваните литератури.

Разработената на тази база методология позволява да се изгради сравнителна матрица, през призмата на която могат да бъдат прочетени успоредиците и различията в проявленията на литературното течение на реализма в България, Чехия, Полша, Хърватия и Сърбия.

Книгата се състои от въведение, пет глави, като всяка е посветена на една славянска литература, и заключение, в което Камелия Дину прави сравнителен анализ на проявленията на реализма в избраните литератури. Познанията на Дину в областта на литературознанието и руската класическа и съвременна литература, както и голямата ѝ ерудиция, придават на аналитичната ѝ студия обхватност и прецизен инструментариум, с помощта на който тя успява да вникне и обобщи масивния материал, предложен в изложението на книгата.

Всяка глава предлага историческа, политическа и културна информация, която създава основа за общото характеризирание на литературния процес, подчинен на реализма. Във връзка с гражданската и национално-патриотична функция на славянските литератури, проявяваща се през продължителен период, е съществено да се вземе предвид този контекст. Вторият набор от информация съдържа общ преглед на литературния процес в съответния регион, а третата част на всяка глава предлага няколко казуса за анализ.

В главите, посветени на българския, чешкия, хърватския, полския и сръбския реализъм, авторите представят перспектива върху основните характеристики на развитието на тези пет литератури през XIX век, като едновременно подчертават различията, спецификите и особеностите на всяка от тях, както и духовните и естетическите ценности, върху които се изграждат националните литератури през този период. За всеки регион е взет под внимание паневропейският и панславянският литературен контекст, който е имал водещо значение за развитието на културата и литературата на всеки един от славянските народи.

Анализът на процесите в петте литератури е базиран върху принципите на сравнителното литературознание, като се изследват водещите теми и жанрове и се правят калейдоскопични портрети на най-важните автори за дадения период. По този начин изследването предлага поглед към ролите на Любен Каравелов, Алеко Константинов и Иван Вазов (от българската литература); Карел Хавличек Боровски, Божена Немцова, Ян Неруда, Каролина Светла (от чешката литература); Ксавер Шандор Гялски, Анте Ковачич, Йосип Козарац, Евгений Кумичич, Венцеслав Новак (от хърватската литература); Мария Конопницка, Елиза Ожешкова, Болеслав Прус, Хенрик Сенкевич

(от полската литература); Радойе Доманович, Милован Глишич, Лаза Лазаревич (от сръбската литература).

Теоретичната рамка, която Камелия Дину задава в последната заключителна глава, назована „Разнообразие и конвергенция. Сравнителен анализ на реализма в българската, чешката, хърватската, полската и сръбската литература“ стъпва върху определението на Ерих Ауербах за това какво представлява това литературно течение. Обобщенията, базирани върху изчерпателните портрети на това литературно течение в изследваните литератури през XIX век, показват наличието на общи елементи в историческите контексти и в направленията, свързани с развитието на литературите в Чехия, България, Полша, Хърватия и Сърбия. На първо място това е принадлежността към голяма имперска сила, от чиято сфера на влияние и власт славянските народи търсят да се еманципират и освободят. По този начин борбите за независимост и националното възраждане са характерни за петте славянски литератури. Други важни елементи, които могат да се успоредят в изследваните литератури, са формирането на национален език и ролята на литературата като фактор за културна еманципация.

Авторите, Камелия Дину, Ливия-Мария Нистор, Анка-Мария Беркару, Константин Джамбашу, Анка Ирина Йонеску и Мария Лацкич, са университетски преподаватели, изследователи и/или преводачи, специализирани в областта на славянските езици и литератури. Независимо от индивидуалния стил на всеки един от тях зададеният модел на работа подрежда идеите и концепциите в четивна и достъпна форма. Тези характеристики са важни, защото целевата аудитория на сборника включва освен специалисти и по-широка публика, включително студенти. Това изследване е част от амбициозен проект, посветен на сравнителния прочит на славянските литератури, започнат през 2020 г. с публикуването на сборник под ръководството на Камелия Дину „Символизъмът в славянските литератури“.

Целта на сборника „Реализъмът в славянските литератури в Централна и Югоизточна Европа“ е да картографира спецификите в изследваните пет славянски литератури и да помогне на заинтересования читател да се ориентира в основните проблеми и насоки, като създава обща перспектива върху развитието на реализма в България, Чехия, Полша, Хърватия и Сърбия.